

II. Szöveges, kifejtendő feladatok (Megoldókulcs)

- 12. A források és a saját tudása alapján mutasson rá azokra az okokra, amelyek miatt a kereszténység elterjedhetett a Római Birodalomban!** (rövid esszé - 7 pont)

Feladatmegértés	A diák alapvetően azokról az eseményekről ír, amelyek lehetővé tették a kereszténység gyors elterjedését a Római Birodalomban.	4
Tájékozódás térben és időben	M: A diák térben és időben elhelyezi az eseményeket. T: A diák tisztában van a téma időbeli (313 – milánói edictum kiadása Constantinus által, 391 – államvallás lesz a kereszténység, 476 – Nyugat-Római Birodalom bukása) és térbeli (Júdea – itt született Jézus, Római Birodalom területén terjedt el a kereszténység) sajátosságaival.	4
Szaknyelv alkalmazása	A diák helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat: Názáreti Jézus, Pál apostol, apostol, monoteista, zsinat, keresztény, államvallás, császárság, stb.	4
Források alkalmazása	M: A diák beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T: Rögzíti, hogy a vallás terjedésében kulcsszerepet játszott Pál apostol, aki korábban üldözte a keresztényeket. T: Rögzíti, hogy a vallás tanításai szerint a keresztény Isten áll mindenki felett és hogy Ő nem csak a zsidóság istene. T: A milánói ediktumból megállapítja, hogy a keresztények megkapták a jogukat a vallásgyakorlásra és több eddigi tiltás alól feloldották őket.	6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A diák feltárja azokat az okokat, amik lehetővé tették, hogy a keresztény vallás államvallássá váljon a Római Birodalomban. T: A vizsgázó rögzíti, hogy a kereszténység a zsidó vallásból alakult ki. Az első közösségek csak zsidók között voltak, majd a diaszpórán keresztül később birodalom-szerte elterjedt ez a új monoteista vallás. T: A tanuló megállapítja, hogy a vallás legfontosabb személye Jézus, Isten fia (aki Betlehemben született Názáretben nevelkedett és ott hirdetett ígét). A császárkultusznál emberközelibb tanai és ígéretei (pl. túlvilági üdvözülés) révén gyorsan – eleinte elsősorban a szegények körében – terjedt el a kereszténység. T: A diák továbbá leírja, hogy a kereszténység terjesztésében nagy szerepe volt Pál apostolnak és térítőútjainak az egész Római Birodalomban. A hívőket nem kötelezte krisztusi szegénységre, így a módosabb rétegekkel is bővült azok tábora. (Így a vallás politikai körökben is fokozatosan beágyazottá vált.)	8

	T: Rögzíti, hogy a kereszténység elterjedt egész Rómában. Kezdetben a császárok üldözték a vallást, de végül Constantín vallásszabadságot biztosít a keresztények számára a 313-ban kiadott milánói edictumban, majd Nagy Theodosius 391-ben államvallássá nyilvánítja és betiltja a többi pogány kultuszt/vallást.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	2
Összpontszám	28	
Osztószám	4	

- 13. A források és saját ismeretei alapján mutassa be a pápaság és császárság küzdelmeit Európában a XI-XII. században! Válaszában térjen ki a konfliktus előzményeire is! (hosszú esszé - 16 pont)**

Feladatmegértés	A diák alapvetően a pápaság és császárság küzdelmeit mutatja be. Az elemzés feltárja azokat az okokat, melyek a konfliktus kialakulásához vezettek, illetve ismerteti a küzdelmek eredményeit/következményeit.	8
Tájékozódás térben és időben	M: A diák a történelmi eseményeket elhelyezi térben és időben. T: Ismerteti a korszak legfontosabb helyszíneit (pl.: Canossa, Worms, Laterán, Legnano). T: Utal a legfontosabb évszámokra (pl.: 1059: lateráni zsinat, 1075: Dictatus papae, 1077: Canossa-járás, 1122: wormszi konkordátum, 1176: legnanoi csata stb.)	4
Szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó válaszában helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó alapvető történelmi fogalmakat. (pl.: clunyi reform, szimónia, cölibátus, invesztitúra, püspök, pápa, konkordátum, eretnekek, stb.)	6
Források alkalmazása	M: A vizsgázó felhasználja a forrásokban található információkat, beépíti őket válaszába és következtetéseket von le belőlük. T: A Dictatus papae c. forrásból kiemeli a pápai hatalom függetlenségét a császártól. (pl.: püspököket csak a pápa nevezheti ki, világi uralkodókat is megfoszthat a hatalmuktól, a pápa tévedhetetlen, stb.). T: VII. Gergely leírása alapján ismerteti IV. Henrik Canossa-járásának előzményeit (papai fennhatóság megtagadása, pápai kiátkozás, hűbéresektől való félelem) és történetét (zarándoklat, visszafogadás), majd az új ellentétet. T: A wormszi konkordátum leírása alapján ismerteti a II. Callixtus és V. Henrik között létrejött megállapodás lényegét (ez egyházi és világi invesztitúrát szétválasztják, a	10

	<p>gyűrűt és a pástortbotot a pápa adja a beiktatandó személynek, ez fejezi ki az egyházi hierarchiába való beiktatást, a jogart a császártól kapja, ez pedig a világi hűbéri láncba való bekerülést szimbolizálja).</p> <p>T: III. Ince (1198-1216) alapján felidézi a pápaság fénykorát.</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M: A vizsgáló feltárja az investitúra harcok előzményeit, illetve utal a következményekre is.</p> <p>T: Tisztázza, a konfliktusnak névadó investitúra (egyházi méltóságokba való kinevezési, beiktatási jog) fogalmát, a konfliktus mibenlétét.</p> <p>T: Megemlíti a clunyi reformmozgalmat, mely jelentős reformokat eredményezett az egyházi életben (pl. cölibátus, szimónia elvetése, a püspökök beiktatásának jogát a pápa saját magának tartotta fenn). Ennek következtében megerősödött a hitélet és a pápaság tekintélye megnőtt, így a pápa elkezdte túlnőni a császárt.</p> <p>T: A diák hangsúlyozza, hogy a császárok ragaszkodtak az investitúra jogához, illetve megemlíti, hogy hatalmukat kihasználva, a pápaválasztást befolyásolva, saját embereiket tették meg egyházfőnek.</p> <p>T: Leírja, hogy a császár miért kényszerült 1077-ben a Canossa-járáásra, illetve bemutatja a konfliktus lezárásának számító wormsi konkordátumot.</p> <p>T: Utal arra, hogy a pápaság és császárság küzdelme a konkordátum után sem ért teljesen véget.</p> <p>T: Kifejti, hogy III. Sándor pápa és Barbarossa Frigyes császár idején a harcok ismét kiújultak. 1176-ban a legnanói csatában a pápa által vezetett Lombard Liga súlyos vereséget mért a császári csapatokra. Ezután a császár békekötésre kényszerült a pápával, így az investitúra harcok második szakasza a pápaság győzelmével végződött.</p> <p>T: Kifejti, hogy a küzdelemben mindkét fél meggyengült: a császár az ekkor még jelentéktelen Habsburg családból került ki (Rudolf, 1273), és rövidesen a pápaság is elvesztette politikai jelentőségét (avignoni fogság).</p> <p>T: Önálló ismereteivel kiegészítheti és alátámaszthatja elemzését.</p>	12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p>	8

	A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	
Összpontszám:	48	
Osztószám:	3	

- 14. Az alábbi feladat az ellenreformációval kapcsolatos. Mutassa be, hogyan vette fel a harcot a katolikus egyház a reformáció térhódításával szemben!**
(rövid esszé - 7 pont)

Műveletek, Tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A diák bemutatja a középkori katolikus egyház átalakulását, annak főbb lépéseit. Ismerteti röviden a reformáció térhódításának okait/jellemzőit, valamint bővebben a katolikus egyház reakcióit.	4
Tájékozódás térben és időben	M: A diák elhelyezi a folyamatot térben és időben. T: XVI-XVII. század, Európa (elsősorban Franciaország, Spanyolország, Itália, Habsburg Birodalom).	4
Szaknyelv alkalmazása	M: A diák megfelelően alkalmazza a szaknyelvet. T: Szakszerűen alkalmazza az alábbi fogalmakat: katolikus megújulás, ellenreformáció, reformáció, protestáns, pápa, jezsuita, inkvizíció, eretnek, barokk, misszió, zsinat, dogma, index, cölibátus, stb.	4
Források használata	M: A diák beépíti válaszába a forrásokban található információkat, hivatkozik rájuk és következtetéseket von le. T: A képek alapján azonosítja Loyolai Szent Ignácot, a jezsuita rend alapítóját, valamint megemlíti, hogy a jezsuita rendnek kulcsfontosságú szerepe volt a katolikus megújulásban (jezsuiták= "pápaság diplomatái") T: A lexikonrészlet alapján leírja, hogy a katolikus megújulás megindítója a tridenti zsinat volt. A zsinat folyamán megújult számos hittétel. Rögzíti, hogy az ellenreformáció sikerességének egyik oka a papneveldek, egyházi iskolák alapítása, melyek vezetését a szerzetesrendek pl.: jezsuiták végezték. T: Gombrich írása alapján rögzíti, hogy az ellenreformáció felismerte a művészetben rejlő lehetőséget a hívek visszacsábítására, és így megjelent a barokk irányzata, mely a maga monumentalitásával, túldíszítettségével lenyűgözte a híveket.	6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A diák alapvetően a megújulásra kényszerült katolikus egyház eszközeit, eredményeit mutatja be. T: 1540-ben jezsuita rend megalapítása, kulcsszerepe (oktatás, diplomácia, protestánsokkal szembeni fellépés, stb.) az egyházon belül. T: tridenti zsinat (1545-63): a katolikus egyház megújítása és a reformáció térhódításának megállítása: katolikus dogmák felülvizsgálata, búcsúcedulák beszüntetése, papi erkölcsi élet szigorítása, tiltott könyvek listája (index) T: Visszaállították az inkvizíciót. T: Új stílusirányzat, a barokk megjelenése.	8

	<p>T: Az ellenreformáció sikerrel visszahódította híveinek nagy részét, de egykori fényét nem sikerült visszaállítani az egyháznak.</p> <p>T: Az ellenreformáció jegyében erőszakosan, kegyetlen módon is megpróbálták visszaszerezni az elveszített híveket.</p> <p>T: A siker okai összegezve: megosztott protestánsok; katolikus uralkodók szerepe; a jezsuita rend munkája (oktatás, hittenjesztés stb.); új, a hívőt lenyűgöző stílus; a reformáció újításainak, eszközeinek felhasználása (nyomtatás, iskolahálózat, stb.).</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos helyesírási vagy nyelvhelyességi hibát.	2
Összesen	28	
Osztópont	4	

- 15. Az esszé a középkori városok és céhek témaköréhez kapcsolódik. Mutassa be a céhek jelentőségét, szabályzatukat, térjen ki a városi társadalomban, közéletben betöltött szerepükre! Hogyan válhatott valaki mesterré? Milyen jogokkal és kötelezettségekkel járt a céhtagság (hosszú esszé - 16 pont)**

Feladatmegértés	A diák a középkori céhekről ír, a témától nagymértékben nem tér el. Bemutatja a céhek kialakulásának körülményeit, elveit (életút, céhszabályzat, jogok és köteleességek) és kitér a középkori városok életében betöltött szerepükre is.	8
Tájékozódás térben és időben	<p>M: A diák térben és időben elhelyezi az eseményeket.</p> <p>T: A diák tisztában van a téma térbeli és időbeli sajátosságaival: elsősorban Nyugat-Európa (Észak-Itália, Dél-Franciaország, Anglia, Flandria), X-XV. század (városfejlődéssel párhuzamosan), majd Közép-Kelet-Európában, XIII. - XVII. század</p>	4
Szaknyelv alkalmazása	A diák helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat: céh, céhszabályzat, „zárt szám”, kontár, remek, mestermunka, városi tanács (szenátus), szabad polgár, inas, legény, mester, céhmester, cégér, érdekvédelem, stb.	6
Források alkalmazása	<p>M: A diák beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T: Az első szöveges forrásban felismeri a városfejlődés és a céhes ipar kialakulásának párhuzamát, annak szigorú hierarchikus és önszabályozott jellegét.</p> <p>T: A második szöveg alapján felismeri a mesterré válás útjának nehézségét, kitér annak bejáratott rendszerére, anyagi vonzatára.</p> <p>T: A céhszabályzat részletekből példát merítve részletesen</p>	10

	<p>bemutatja annak kiterjedtségét, bizonyítva annak versenykorlátozó, piacszabályozó, valamint a minőséget védő szerepét.</p> <p>T: A képek alapján megemlíti, hogy a műhelyek cégekkel hívták fel magukra a figyelmet, nyitottak voltak, ami szintén a munka és a minőség felügyeleteként szolgált.</p> <p>T: Esetleg az atlasz segítségével korabeli adatokra hivatkozik, várospéldát ír.</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M: A diák részletesen bemutatja a középkori céheket.</p> <p>T: A diák definiálja a céh fogalmát: egyazon mesterséget űző (középkori) iparosok érdekvédelmi szervezete.</p> <p>T: Részletesen bemutatja, példákkal szemlélteti a céhszabályzatok jelentőségét, tartalmát:</p> <p>Városonként, mesterségenként (pl. cipész, posztókészítő, kovács [tűkovács, patkókovács, fegyverkovács...], kőműves, stb.) eltérő szabályzatok</p> <p>Egy-egy árucikk monopolizálása, verseny kizárásával garantált piac (mesterek zártszáma), egységes termelési és értékesítési előírások (eszközök, alkalmazottak száma, munkaidő, áruminőség), kontárok (céhen kívüli iparosok) üldözése, ház - műhely – eladóhelység hármassága, vallási, erkölcsi szabályok, szociális szerep (árvák, özvegyek gondozása).</p> <p>T: Munkaszervezés: munkadarabon összes gyártási fázis elvégzése: alacsony termelékenység, magas minőség, magas ár.</p> <p>T: Életút leírása; inasi szolgálat (munka-ellátás), legényévek; szolgálat, majd (tanulmányi célú) vándorlás és vizsga (remek).</p> <p>Óriási költségek, korlátozott lehetőségek, hierarchia hangsúlyozása.</p> <p>T: Közös kiváltságok (jogok és kötelességek): városlakók szabad státuszán túl a mesterek polgárjoggal is bírtak (céhmesterek szenátusi tisztségeket is ellátva beleszólhattak a város életébe); közigazgatási szerep: bíraskodás, adók kirovása; szolgálat: (tűz)védelmi, falszakaszok, városrészek védelme; szimbólumok: cégér (reklám), céhláda (iratok, céhvagyon), céhgyűrű.</p>	12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, logikusan felépített, a szöveg tagolt, eléri-betartja a kívánt terjedelmet. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	8
Összpontszám:	48	
Osztószám:	3	

- 16. A következő feladat a kalandozásokkal kapcsolatos. A források alapján, valamint saját ismereteinek segítségével foglalja össze a kalandozások sikereinek okait!**
(rövid esszé - 7 pont)

Feladatmegértés	A diák alapvetően a kalandozások sikereinek okait mutatja be, röviden leírja a kalandozások céljait.	4
Tájékozódás térben és időben	M: A diák térben és időben elhelyezi az eseményeket. T: A diák tisztában van a téma térbeli (2 fő irány: déli/keleti, nyugati (pl. Észak-Itália, Bajorország, Szászország, Bizánc)) és időbeli (899-970 között zajlottak a kalandozások, 924-933 a kalandozások legaktívabb időszaka, 933 Merseburg közelében vereséget szenvednek a magyarok I. Henrik szász uralkodótól, 955 augsburgi vereség I. Ottótól) sajátosságaival.	4
Szaknyelv alkalmazása	M: A diák helyesen használja az általános fogalmakat és a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T: Használja a következő általános fogalmakat és a téma szakkifejezéseit: pl.: rabló hadjárat, zsákmány, nomád harcmodor, könnyűlovas harcmodor, visszacsapó íj, cselvetés, lovagi harcmodor, stb.	4
Források alkalmazása	M: A diák beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T: A hadjáratok sikerének okai a rajtaütésszerű támadások és a cselvetések voltak. T: Az akkori európai seregek fő erejét a nehézlovasság adta, akikkel szemben az íjakkal felszerelt magyar könnyűlovasok mozgékonyak voltak, így sikeresen harcolhattak ellenük. T: Megállapítja, hogy a magyarok sikerét segítette, hogy több uralkodó segítséget kért, és behívta a magyarokat az országába, akik miután az ellenfelet legyőzték, azokat is megtámadták, akik segítséget kértek tőlük.	6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A diák elsősorban a kalandozások sikerének okairól ír. T: A portyák a honfoglalás előtt kezdődtek zsákmányszerzés céljából, mely a Kárpát-medence megszerzése után is gyakran ismétlődött. T: A kalandozások sikerei döntően a hűbéri berendezkedésű országok szétagoltságának köszönhetőek, mivel nem tudtak eredményesen védekezni a belső harcok miatt. T: A magyar seregek gyakran egy-egy uralkodó megrendelésére érkeztek. T: Nyugatiak számára szokatlan a nomád harcmodor, kezdetben nem tudtak ellene hatékony stratégiát kidolgozni. T: A magyarok fegyelmezettek voltak, a heves támadások, színlelt menekülések megbontották a fegyelmezetlen nyugati alakulatokat. T: A kalandozásoknak végül több elszenvedett vereség vetett véget (Merseburg, Augsburg, Arkadiupolisz).	8

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	2
Összpontszám	28	
Osztószám	4	

- 17. A források és saját ismeretei alapján mutassa be Hunyadi János felemelkedését, és szerepét a törökellenes hadjáratokban! Használja a feladat megoldása során a történelmi atlaszt is! (hosszú esszé - 16 pont)**

Feladatmegértés	A diák leírja Hunyadi katonai felemelkedését, és részletesen ír a törökökkel folytatott küzdelmekről.	8
Tájékozódás térben és időben	M: A diák térben és időben elhelyezi az eseményeket. T: A diák tisztában van a téma térbeli (Magyar Királyság (Hunyad, Temesköz), Oszmán Birodalom, Drinápoly, Rigómező, Várna, Nándorfehérvár, stb.) és időbeli (1443-44 - hosszú hadjárat, 1444 - várnai csatavesztés, 1446-1452 - Hunyadi kormányzósága, 1453 – Bizánc eleste, 1456 - Nándorfehérvár ostroma) sajátosságaival.	4
Szaknyelv alkalmazása	M: A diák helyesen használja az általános fogalmakat és a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T: Használja a következő általános fogalmakat és a téma szakkifejezéseit: huszita, hosszú hadjárat, vajda, kormányzó, végvárrendszer, békeszerződés, keresztes hadjárat, ruméliai és anatóliai hadtestek, stb.	6
Források alkalmazása	M: A diák beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T: Luxemburgi Zsigmond oldalán teljesített szolgálatot, és harcolt a huszita háborúban, így megismerte a huszita harcmodort, aminek egyes elemeit később a törökellenes harcai során is alkalmazott. T: Leírja Hunyadi emelkedő pályáját, tisztségeit (pl. erdélyi vajda), illetve 19.századi Pallas Nagy Lexikon forrását kritikusan kezelve (hosszú hadjárat 1443-44, nem 1448) leírja török elleni küzdelem fontosabb állomásait. T: A nándorfehérvári csatát elemzi (térképre is hivatkozva), bemutatja a sikeres várvédés fontos momentumait.	10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A diák bemutatja Hunyadi Jánost és törökellenes politikájának főbb állomásait. T: Megemlítheti származását (Kolozsvár), illetve ír Hunyadi katonai pályájának elejéről: Luxemburgi Zsigmond szolgálatában megismerkedett a huszita harcmodor elemeivel. T: I. Ulászló pártját fogta Zsigmond halála után, és fokozatosan lett az ország egyik legnagyobb bárója (Erdély és Délvidék ura). T: Ír első sikereiről: 1441-ben Nándorfehérvár védelmét átveszi, 1442-ben Gyulafehérvárnál megállítja a törököt (Marosszentimrénél még veszített). T: Részletesen ír az 1443/44-es hosszú hadjáratról: kései időpontban indítja Hunyadi (keleten elfoglalt török erők,	12

	<p>lassú téli mozgósítás reménye), erős hadsereggel. A végső cél (Drinápoly elfoglalása) nem valósult meg, ellenben egyszer sem szenvedett vereséget. 1444-ben megkötik a drinápolyi (várad) békét (előnyös béke: hadisarc, Szerbia kiürítését vállalta a török).</p> <p>T: Bemutatja az 1444-es hadjáratot: a sikeren felbuzdulva indul, kedvezőtlenebb nemzetközi háttérrel és kisebb sereggel indult meg Hunyadi. A várnai ütközetnél a király is elesett.</p> <p>T: Hunyadi kormányzósága (1446-52) során végig a törökellenes harcok előkészítésén fáradozott, szinte minden intézkedése ezt az ügyet támogatta.</p> <p>T: Megemlíti a II. rigómezei csatát (1448), mely a magyar seregek vereségével zárult.</p> <p>T: I. Szulejmán Bizánc 1453-as elfoglalásával ruméliai és anatóliai seregeit egyesítve támadhatott a hazánkra.</p> <p>T: Ír a nándorfehérvári diadról, a nemzetközi háttérrel, ismerteti a győzelem jelentőségét.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	8
Összpontszám:	48	
Osztószám:	3	

- 18. A következő feladat a Rákóczi-szabadságharcra kapcsolatos. II. Rákóczi Ferenc végig bizakodó volt a külföldi segítséget illetően. A források és saját tudása segítségével világítson rá azokra az okokra, amelyek miatt mégsem kaphatott komolyabb támogatást! (rövid esszé - 7 pont)**

Feladatmegértés	A diák elsősorban azokra az okokra világít rá, amelyek miatt a Rákóczi-szabadságharc nem tudott komolyabb külföldi támogatást kapni.	4
Tájékozódás térben és időben	<p>M: A diák elhelyezi a történelmi eseményeket térben és időben.</p> <p>T: Rögzíti, hogy az események a Rákóczi-szabadságharc idején (1703-11), a spanyol örökösödési háború (1701-14), illetve az északi háború (1700-21) eseményeivel párhuzamosan zajlanak Európa-szerte (Höchstädt – 1704, Poltava – 1709, Utrecht – 1713), így a Habsburg Birodalmon belül a Magyar Királyságban, ill. a fejedelmi Magyarországon is (Szécsény -1705, Trecsén -1708).</p>	4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M: A diák helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T: Szakszerűen használja az általános fogalmakat (diplomácia, nemzetközi kapcsolatok, szövetség, anyagi</p>	4

	támogatás, szerződés, stb.). T: Szakszerűen használja a konkrét történelmi fogalmakat (örökösödési háború, trónfosztás, abszolutista, stb.).	
Források alkalmazása	<p>M: A diák beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T: Az első forrás alapján megállapítja, hogy az európai hatalmak megítélése a magyarországi eseményekről kizárólagosan egyéni érdekeik alapján történt.</p> <p>T: A második forrás alapján rávilágít arra, hogy XIV. Lajos szemében II. Rákóczi Ferenc nem volt egyenrangú fél, csupán egy lázadó, és ezen okból nem köthetett vele szövetséget.</p> <p>T: A harmadik forrás alapján megállapítja, hogy a hochstädti vereség fordulópontot jelentett a francia kapcsolatban, ezzel elszállt a gyors győzelem reménye, komolyabb segítségre tőlük már nem lehetett számítani.</p> <p>T: A harmadik és negyedik forrás alapján megállapítja, hogy mivel a spanyol örökösödési háborúban a francia-bajor oldalra álltak a magyarok, a többi európai hatalommal így nem nagyon tudtak diplomáciai kapcsolatokat kialakítani, illetve segítséget kérni a szabadságharc sikeréhez.</p> <p>T: A történelem atlasz segítségével felismeri, hogy párhuzamosan (1700 és 1721 között) zajló északi háború lehetetlenítette el az oroszokkal való együttműködést.</p>	6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M: A diák a Rákóczi-szabadságharc nemzetközi háttérét és (sikertelen) külpolitikáját mutatja be.</p> <p>T: A Rákóczi-szabadságharc sikeréhez elengedhetetlen volt a kedvező külpolitikai helyzet, ami kezdetben adott is volt a spanyol örökösödési háborúval és az északi háborúval, azonban a harcoló felek nagy része inkább ellenezte a magyar függetlenedési kísérletet.</p> <p>T: Tényleges segítséget csak a franciáktól, írásba foglalt politikai megegyezést pedig csak I. Péter orosz cárral kötöttek, a többi európai hatalom inkább elzárkózott az ügytől.</p> <p>T: A Habsburg-ház trónfosztásával 1707-ben megkezdődött a királykeresés, de mire megfelelő jelölt egyáltalán szóba jöhetett volna, addigra már külpolitikailag teljesen elszigetelődött a szabadságharc és bekövetkezett az 1708-as trencsényi csatavesztés is.</p> <p>T: II. Rákóczi Ferenc I. Péter orosz cárral folytatott tárgyalásai bár eredményre vezettek (szövetség), de a (párhuzamosan zajló északi háború révén) nem jártak valódi beavatkozást-támogatást hozó sikerrel.</p>	8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	2
Összpontszám	28	
Osztószám	4	

- 19. Ismeretei, a források és az atlasz alapján mutassa be Bethlen Gábor külpolitikáját! Értékelje Bethlen törökökhöz fűződő viszonyát! Térjen ki a fejedelem belpolitikájára is, amely lehetővé tette az aktív külpolitikát! (hosszú esszé - 16 pont)**

Feladatmegértés	A diák ismerteti Bethlen Gábor külpolitikáját, kifejti és értékeli az Oszmán Birodalomhoz való viszonyt, valamint bemutatja azon belpolitikai lépéseket, amelyek lehetővé tették az aktív külpolitikát.	8
Tájékozódás térben és időben	M: A diák elhelyezi az eseményeket térben és időben. T: Leírja, hogy Bethlen Gábor fejedelemsége 1613 és 1629 között zajlott Erdélyben, a fejedelmi központ Gyulafehérvár volt. Meghatározó események és helyszínek továbbá: harmincéves háború (1618-1648) a cseh fehérhegyi csata (1620), nikolsburgi béke (1621).	4
Szaknyelv alkalmazása	M: A diák helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T: Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. fejedelemség, országgyűlés, hadsereg, béke, stb. T: Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. fejedelmi abszolutizmus, végvárrendszer, monopólium, merkantilizmus, réalpolitikás, stb.	6
Források alkalmazása	M: A diák beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T: Rögzíti, hogy Bethlen a török segítségével tudott hatalomra kerülni, amelyet később Lippa átadásával (1616) kellett meghálálnia. T: Rögzíti, hogy Bethlen sikeres gazdaságpolitikát folytatott. T: Rögzíti a nikolsburgi békekötés (1621) okait: csehek fehérhegyi veresége (1620) miatt az egész osztrák haderő Bethlenre támadt, de mégis ki tudott harcolni méltányos békét korábbi sikerei és erős védekezése miatt.	10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A diák alapvetően Bethlen külpolitikájáról ír részletesen. A Habsburgokhoz és az Oszmán Birodalomhoz fűződő viszony bemutatását, a saját (fejedelmi/királyi) hatalmát megerősítő belpolitikai lépéseivel alapozza meg. T: Rögzíti Bethlen belpolitikai intézkedéseit, melyek lehetővé tették az aktív külpolitikát, pl. fejedelmi abszolutizmus kialakítása (rendek visszaszorítása); kincstár bevételeinek nagymértékű növelése (pl. monopóliumok, kereskedelem fellendítése, fiskális birtokok visszavétele, árszabások stb.), kulturális élet fellendítése; erdélyi (fő)iskolák, tanulmányutak, késő reneszánsz udvartartás finanszírozása T: Rögzíti Erdély nehéz helyzetét két nagyhatalom között és ebből lényegi megállapításokat tesz: pl. mindig	12

	<p>figyelembe kellett venni, hogy mit akar a török; mindig várható volt egy esetleges Habsburg támadás; a két hatalom közti manőverezés szükségessége alapot adott az óvatos „hintapolitikára”.</p> <p>T: Rögzíti Bethlen törökbarát külpolitikáját, ezt alátámasztja példákkal: pl. török segítséggel jutott hatalomra; török segédcsapatokat kapott a harmincéves háborúban; sosem került konfliktusba a törökkel, megfizette nekik az évi adót ennek érdekében. Ugyanakkor megemlíti a diák, hogy a „törökbérenc” vád Bethlennel szemben helytelen, mivel a fő célja az országegyesítés volt, és azért tartotta fenn jó viszonyát az oszmánokkal, mert ők még mindig nagyhatalomnak számítottak, és egy oszmán támadás ellen nem tudott volna mit tenni.</p> <p>T: Rögzíti Bethlen harmincéves háborús részvételét, és ezzel kapcsolatban lényeges adatokat sorol fel: pl. a harmincéves háború 1618-48 között zajlott; a protestáns cseh rendek felkelésével kezdődött, ami alkalmat adott Bethlennek a beavatkozásra; Bethlen 1619-ben indította első támadását (amelyet 1623-ban és 1626-ban még kettő követett), részletezi az 1621-es nikolsburgi békét.</p> <p>T: Rögzíti Bethlen magyar királlyá választásának tényét (1620, Besztercebánya), valamint hogy nem koronáztatta meg magát, ezt a lépését a diák megindokolja: a török nem engedte volna meg a két országrész egyesítését; levonja a következtetést, hogy Bethlen reálpolitikus volt.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	8
Összpontszám	48	
Osztószám	3	

- 20. A források és a saját ismeretei alapján mutassa be, hogy milyen folyamatok vezettek a Habsburg-ház trónfosztásához a 1848/49-es forradalom és szabadságharc alatt! (rövid esszé - 7 pont)**

Feladatmegértés	A diák alapvetően a Habsburg ház trónfosztását megelőző, a Habsburg Birodalom és Magyarország közjogi viszonyára hatással lévő eseményekre koncentrál, azoktól nem tér el.	4
Tájékozódás térben és időben	<p>M: A diák a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T: Habsburg Birodalom, Magyar Királyság, 1848/49-es forradalom és szabadságharc, 1848. március 15. – forradalom kitörése, 1848. április 11. – áprilisi törvények, 1849. március 4. – olmützi alkotmány, 1849. április 14. – Függetlenségi Nyilatkozat és Habsburg-ház trónfosztása, Debrecen.</p>	4

Szaknyelv alkalmazása	<p>M: A diák helyesen használja az általános fogalmakat és a témára vonatkozó szakkifejezéseket.</p> <p>T: Használja a következő általános fogalmakat és a téma szakkifejezéseit: forradalom, szabadságharc, oktrojált (kényszerített/erőszakolt) alkotmány, detronizáció, abszolutizmus, közjogi viszony, Országos Honvédelmi Bizottmány, Függetlenségi nyilatkozat, államforma, kormányzó stb.</p>	4
Források alkalmazása	<p>M: A diák beépíti a forrásban található információt a válaszaiba és abból következtetéseket von le.</p> <p>T: Az áprilisi törvényekkel kapcsolatban megállapítja, hogy elfogadásukkal a király (és a nádor) csak a magyar miniszterek ellenjegyzésével gyakorolhatta a végrehajtó hatalmat.</p> <p>T: A második forrás alapján megállapítja, hogy az oktrojált alkotmány kiadását az uralkodó téves helyzetértékelése előzte meg, valamint, hogy az alkotmány kiadásával megszűnt a kompromisszum lehetősége.</p> <p>T: A kép alapján megállapítja, hogy a Függetlenségi Nyilatkozatot és ezzel a Habsburg-ház (harmadik) trónfosztását Kossuth kezdeményezésére mondták ki Debrecenben, a református nagytemplomban.</p>	6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M: A diák feltárja a Habsburg-ház trónfosztásának előzményeit, leírja a folyamatok hatását a Habsburg Birodalom és Magyarország viszonyára.</p> <p>T: 1848. március 15-én kitör a forradalom, amely során a reformkor céljait szeretné beteljesíteni a magyarság.</p> <p>T: 1848. április 11-én V. Ferdinánd aláírja az áprilisi törvényeket, amellyel a reformkor főbb céljai (törvényesen) teljesülnek, köztük az alkotmányos parlamenti berendezkedés, a felelős magyar országgyűlés felállítása is.</p> <p>T: 1848. december 2-án Ferenc József lép a trónra, akit a magyar országgyűlés nem ismer el.</p> <p>T: 1849. március 4-én, a kápolnai császári győzelmet túlértékelő jelentésnek is köszönhetően, Ferenc József kiadja az olmützi oktrojált alkotmányt, amely egy erősen centralizált birodalom, Magyarországról leválasztott területek, valamint korlátozott önállóságú belügyek és törvényhozás képét (lényegében az osztrák örökös tartományokhoz hasonló sorsot) festette a magyarság számára.</p> <p>T: A tavaszi hadjárat sikereit követően, az alkotmányra adott egyfajta jogi válaszként 1849. április 14-én Kossuth kezdeményezésére az országgyűlés elfogadja a</p>	8

	Függetlenségi nyilatkozatot a debreceni Református nagytemplomban. Ebben rögzítették a Habsburg-ház trónfosztását, és Magyarország állami függetlenségét. Államforma fennmaradt, de az utódlásról nem döntöttek, így Kossuthot kormányzónak választják. (T: A vizsgáló utal a forradalom és ezzel a függetlenség kudarcára. Párhuzamul más - többségében sikertelen - európai függetlenségi kísérleteket hoz. A közjogi kérdések tisztázására az 1867-es kiegyezésig tekint ki.)	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	2
Összpontszám	28	
Osztószám	4	

21. A következő esszé a XVIII. századi magyar történelemmel kapcsolatos. A források és saját ismeretei alapján mutassa be Mária Terézia belpolitikai intézkedéseit! (hosszú esszé - 16 pont)

Feladatmegértés	A diák Mária Terézia belpolitikai intézkedéseiről ír és ezeket részletesen bemutatja, főként a rendeletein keresztül.	8
Tájékozódás térben és időben	M: A diák a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T: A diák tisztában van a téma térbeli (Magyar Királyság) és időbeli (Habsburg Mária Terézia uralkodása 1740-1780, vámrendelet 1754, Ratio Educationis 1777, Úrbéri rendelet 1767) sajátosságaival.	4
Szaknyelv alkalmazása	M: A diák helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T: Használja a következő általános fogalmakat és a téma szakkifejezéseit: (felvilágosult) abszolutizmus, pápens/rendelet, úrbérrendezés, Ratio Educationis, kettős vámrendelet, protekcionizmus, védővám, manufaktúrák, hadiadó, stb.	6
Források alkalmazása	M: A diák beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T: Az ábra alapján részletezi a vámrendelet gazdasági hatását, rávilágít, hogy a rendelet hátráltatja a (magyar) ipar fejlődését és a mezőgazdaságot helyezi előtérbe. T: A második forrás alapján bemutatja a Ratio Educationis oktatásra való hatását, kiemeli a felvilágosult elemet, miszerint, már fiatal kortól fontos volt az általános ismeretek, készségek átadása, az oktatás szerepe. T: A harmadik forrás alapján rávilágít a parasztok	10

	rossz helyzetére, melyet az úrbéri pátens rendelettel, vagyis a jobbágyi terhek szabályozásával oldanak meg.	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M: A diák Mária Terézia belpolitikájáról ír.</p> <p>T: Kimondja, hogy abszolútikus módon, azaz rendeleteken keresztül kormányzott. Ezeket részletesen bemutatja, kitér felvilágosult jellegére.</p> <p>T: Ismerteti a kettős vámrendszerről szóló 1754-es vámrendeletet (protekcionista gazdaságpolitika, védővámok, külső és belső vámhatárok, osztrák iparfejlesztésének elősegítése (osztrák örökösödési háború során elvesztett iparilag jelentős Szilézia „pótlására”) és nemesi teherviselés bevezetésének szándéka.</p> <p>T: Leírja az Úrbéri pátens szükségességét, célját, okait: állami bevételek növelése (birtokösszeírás), földesúri önkényeskedés felszámolása, egységes jobbágyterhek (telkek, gyalog és ígás robot).</p> <p>T: Kifejti a Mária Terézia oktatáspolitikájának (többek közt a Ratio Educationis) felvilágosult jellegét: állami (nem egyházi) oktatási rendszer, tankerületek, alapfokú ismeretek – elemi iskolák: „lehetőségig” való tankötelezettség, katolikus hit és német nyelv és identitás erősítése, gimnáziumok, Theresianum (1746) elitképzése, szombathelyi egyetem bővítése és Pest-Budára költöztetése, kezdetleges szociális és egészségügyi ellátórendszer (szegények, árvák, öregek, betegek).</p> <p>T: Kiemeli, hogy Mária Terézia kizárólag rendeleti úton tudta bevezettetni intézkedéseit.</p> <p>T: Ír a belpolitikai helyzetről, a magyar főurak és Mária Terézia kapcsolatáról, valamint arról, hogy ez hogyan befolyásolta az ország helyzetét.</p>	12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A diák megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	8
Összpontszám:	48	
Osztószám:	3	